DBR	=	Tiberiu Iovan, *Dicţionar bulgar-român*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1994.
DELR	=	*Dicţionarul etimologic al limbii române*, volumul I (A–B), Bucureşti, Editura Academiei Române, 2011.
DGDS I	=	*Dicţionarul graiurilor dacoromâne sudice*, coordonator Maria Marin, de Ion Ionică, Anca Marinescu, Iulia Mărgărit, Teofil Teaha, Bucureşti, Editura Academiei Române, vol. I (literele A–B), 2011.
Georgiev, *Въпроси*	=	Vl. Georgiev, *Въпроси на българската етимология*, БАН, Sofia, 1958.
MBR	=	*Материали за български ботаничен речник*, red. B. Ahtarov, Sofia 1939.
Nestorescu, *Contacte*	=	Virgil Nestorescu, *Contacte lingvistice interbalcanice. Elemente româneşti în limba bulgară*, Bucureşti, 2002.
Osman-Zavera, *Raporturi*	=	Maria Osman-Zavera, *Raporturi lingvistice româno-bulgare. Cuvinte de origine română în graiurile limbii bulgare*, Bucureşti, 2002.

NOTES ÉTYMOLOGIQUES

(Résumé)

Tous les mots envisagés ont caractère dialectal et leur origine est très diverse. L'auteur réfute les solutions étymologiques données aux mots *bâcniță* et *beracea* et d'autre part reconstitue la forme correcte *porci* (*pl*.) du terme botanique inséré en DELR I dans la graphie suspecte *borci*.

Cuvinte-cheie: etimologie, bâcniță, beracea, porci (pl.).

Mots-clés: *étymologie*, *bâcniță* „course de rats", *beracea* „nom d'une danse paysanne", *porci* (*pl*.) „stramoine" (*Datura stramonium*).

Bucureşti, B-dul Al. Obregia, nr. 24

Raluca-Mihaela Nedea

STUDIU ASUPRA DACOROM., AROM. *PĂSTURĂ*. PROBLEME LEXICO-SEMANTICE ŞI DE ETIMOLOGIE (I)

1. INTRODUCERE

Etimologia şi semantismul lexemelor *păstură* din dialectele dacoromân şi aromân prezintă certe dificultăți, pe care ne propunem să le analizăm detaliat în cercetarea de față.

O primă perspectivă asupra termenilor *păstură* din dacoromână şi totodată un necesar şi util punct de pornire în cercetarea noastră ne-o oferă *Dicționarul-tezaur al limbii române*.

BDD-A24762 © 2015 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-23 02:12:03 UTC)

Astfel, DLR (1972), tomul VIII, partea 1, litera P (P–PĂZÚI), conţine două intrări diferite (aparent fără nicio legătură etimologică sau semantică între ele): PĂSTÚRĂ[1] s. f. (*sic!*)[1] şi respectiv PĂSTÚRĂ[2] s. f.

DLR înregistrează două sensuri principale ale cuvântului PĂSTÚRĂ[1] s. f.: 1. „polen depozitat de albine în celulele fagurilor şi folosit, pe lângă miere, ca hrană pentru ele şi pentru puiet”; 2. „substanţă răşinoasă, aromată şi amară, culeasă de albine de pe mugurii arborilor pentru a o folosi la astupatul crăpăturilor din stup, la lipitul fagurilor etc.; propolis, (regional) păstrar[2] ♦ (Regional; în forma *păscură*) Boştină (obţinută din fagurele stors)”. De asemenea, este consemnat un al treilea sens principal, acela de „fagure”, derivat probabil prin lărgire semantică dintr-unul din cele două sensuri prezentate mai sus, cu incidenţă regională (transilvăneană) şi înregistrat prima oară în *Lexiconul de la Buda* (1825).

După cum se poate constata din întregul articol prezentat în DLR, cele trei sensuri ale cuvântului au atestări relativ variate, literare, dar şi regionale, atât primare, cât mai ales secundare (lexicografice).

Ca forme dialectale, DLR indică varianta transilvăneană *păscură*, alături de varianta mai veche *prestură* (*prăstură*), ilustrând alternanţa dintre [r] moale şi [r] dur, înregistrată şi în CADE ca formă regională, din Banat, a cuvântului *păstură*[3].

Cuvântul are o primă atestare relativ timpurie, c. 1650, în *Anonymus Caransebesiensis*, sub forma variantei *prestură* (nefiind însoţită însă în ANON. CAR. de echivalentul său latin) şi este considerat în DLR ca fiind moştenit din lat. *pastura*.

Cea de-a doua intrare din DLR, PĂSTÚRĂ[2] s. f., regionalism din zona Transilvaniei, cu sensul general implicit de „pânză”, este definit prin diverse derivări (restrângeri/specializări) semantice ale acestei noţiuni: „şervet”, „ştergar”, „năframă”, „broboadă”, „catrinţă”, „fotă”, „batistă”) din domeniul lexical al produselor textile, fiind atestat cel mai devreme în LB, considerat ca având etimologie necunoscută, raportat însă la termenul *pânzătură*.

Lexemul *păstură* apare menţionat în majoritatea dicţionarelor de limbă română, atât a celor mai vechi, din secolul al XIX-lea, cât şi a celor mai recente, din secolul al XX-lea.[4]

[1] Forma-titlu a primei intrări este accentuată în DLR pe silaba penultimă (PĂSTÚRĂ[1] s. f., şi nu PĂSTURĂ[1] s. f.), însă în alineatul consacrat variantelor de accentuare este menţionată, de fapt, aceeaşi formă de accentuare pe silaba penultimă, aşadar, tot *păstúră* (!), cel mai probabil printr-o eroare de tehnoredactare, întrucât atât în DL, vol. al III-lea (1957), cât şi în DM (1958), dar şi ulterior în DEX (1975), acest cuvânt este consemnat ca proparoxiton (*păstură*), alături de varianta sa paroxitonă (*păstúră*).

[2] Termenul *păstrar*, considerat echivalentul regional, relativ slab atestat, al dacorom. *păstură*[1] „tip de polen”, este raportat etimologic la verbul *(a) păstra*, cf. *păstra*, DLR, (1972), tomul VIII, partea 1, litera P (P–PĂZÚI). Sufixul *-ar* delimitabil în structura acestui cuvânt ar indica, după cum se pare, apartenenţa la categoria lexicală a „numelor de instrumente şi obiecte, mai ales de uz casnic”, cf. SFC III, p. 145. V. şi *infra*, în cuprinsul articolului nostru, nota 5, p. 2 şi p. 5.

[3] Cf. şi CIORĂNESCU, D. ET. 6197, care înregistrează varianta regională *prestură*, din Banat, a termenului (aceeaşi formă consemnată în ANON. CAR. şi CADE).

[4] Cuvântul *păstură* lipseşte, în schimb, din mai multe dicţionare din secolul al XIX-lea, în mod explicabil, unele dintre ele declarate ca fiind „de neologisme”: CLEMENS (1822, 1823, 1838),

BDD-A24762 © 2015 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-23 02:12:03 UTC)

Remarcăm disocierea semantică a termenului *păstură* („produs apicol”/ „produs textil”) prezentă în dicţionarele româneşti începând cu LB, prin semnalarea a două sensuri distincte ale aceleiaşi unităţi lexicale *păstură* (ISER, POLIZU, BARCIANU, V., BARCIANU, D., BARCIANU, Densusianu, în REV. CRIT. LIT. III, 164, ALEXI, W., RESMERIŢĂ, D.) sau, dimpotrivă, prin înregistrarea a două cuvinte „autonome” *păstură* (LB, CIHAC, I, 197, LM, ŞĂINEANU, D. U., SCRIBAN, D., TDRG, TDRG[2] şi TDRG[3]).

2. ÎNCADRAREA SEMANTICO-LEXICALĂ A DACOROM. *PĂSTURĂ*[1] „TIP DE POLEN” ŞI A DACOROM. *PĂSTÚRĂ*[2] „TIP DE PÂNZĂ”

2.1. DACOROM. *PĂSTURĂ*[1] „TIP DE POLEN”

După cum putem constata, definirea dacorom. *păstură*[1] diferă uneori în mod semnificativ de la dicţionar la dicţionar (şi uneori chiar în dicţionare ale aceluiaşi autor!), fapt care conduce la explicarea termenului prin soluţii etimologice diferite[5]. Iată de ce considerăm cuvântul în discuţie extrem de interesant nu doar pentru o analiză etimologică, ci şi pentru una semantico-lexicală.

Din punctul de vedere al realităţii extralingvistice denotate, potrivit lucrărilor de apicultură, dar şi potrivit surselor de informare de tip electronic (*site*-uri specializate de apicultură) consultate, păstura este un tip de polen crud prelucrat de albinele tinere în vederea conservării lui ca provizie strategică timp de mai multe luni (depăşind, în momentul recoltării lui, nevoile zilnice ale coloniei de albine din stup), care nu are însă aspectul de „măciniş” al polenului şi care este superior acestuia din punct de vedere nutritiv şi enzimatic. Depozitarea păsturei în stup este una laborioasă, iar recoltarea ei se face de obicei prin distrugerea fagurelui în care au pregătit-o albinele. Pe de altă parte, deteriorarea păsturei din cauza condiţiilor inadecvate de stocare şi prelucrare conduce, într-adevăr, la transformarea ei într-o materie organică cu un aspect dezagreabil (de pastă negricioasă), şi chiar nocivă prin încărcătura ei bacteriană.

O primă echivalare a termenului dacorom. *păstură*[1] este aceea prin cuvântul „fagure” (lat. *fauus*), cf. LB. Utile sunt pentru delimitarea semantismului lui *păstură*[1] şi

VALIAN, V. (1839), NEGULICI (1848), STAMATI, D. (1851), PROT. – POP., N. D. (1862), PONTBRIANT, D. (1862), ANTONESCU, D. (1862), COSTINESCU (1870).

[5] Cf. CIORĂNESCU, D. ET. 6197, unde sunt citate, astfel, spre exemplificare, trei definiţii contradictorii ale dacorom. *păstură* la acelaşi lexicograf. Mai întâi, cuvântul este glosat în DDRF (1894) ca „lăptişor alb cu care se hrănesc larvele de albină” (*sorte de gelée blanche albumineuse dont se nourissent tout d’abord les larves d’abeille*), apoi în DAMÉ, T. (1898) este explicat prin raportarea comparativă, respectiv menţionarea diferenţei faţă de noţiunea de „miere” şi echivalat cu termenul *păstrar* („În unele celule se află o materie altă decât mierea, căreia i se zice păstrar sau păstură.”), fiind tradus în glosarul de la sfârşitul lucrării cu fr. *propolis*, cuvânt care slujeşte, pe de altă parte, şi la definirea termenului regional echivalent *păstrar*.

BDD-A24762 © 2015 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-23 02:12:03 UTC)

diversele glosări în limbile germană şi franceză, prezente în dicţionare din secolul al XIX-lea, respectiv germ. *der Honigseim* (ISER, POLIZU, BARCIANU, V., BARCIANU, D., BARCIANU, ALEXI, W.), *die Honigscheibe* (ISER), *der Honigschleim*[6] (BAR. – MUNT., W.), *das Bienenbrod* (STAMATI, V.[7], POLIZU), dar şi fr. „miel vierge, rayon de miel, cire brute, propolis” (în cadrul definiţiei polisemantice a termenului din CIHAC, I, 197).

Ar. Densusianu, în *Glosariu din Ţara Haţegului*, publicat în anul 1895, restrânge semantismul cuvântului *păstură* „tip de polen” la noţiunea de „mâncare a trântorilor în stup”, cf. REV. CRIT. LIT. III 164.

Cuvântul mai apare definit ca „fagure de miere” şi „ceară brută” (ŞĂINEANU); „excremente de albine moarte de dizenterie” (TDRG, TDRG^2, TDRG^3); „materie v*i*scoasă (*sic!*) din faguri cu care se nutreşte oul de albină” (ŞĂINEANU, D. U.); „miere de calitate inferioară, care se culege din flori mai puţin adecvate”, dar şi „o substanţă gălbuie, opacă şi solidă pe care albinele o adună din flori mai proaste şi cu care se hrănesc la nevoie şi o aruncă când au miere destulă” (SCRIBAN, D.).

În TDRG^2 (1989) şi TDRG^3 (2005) sunt menţionate două sensuri distincte ale lui *păstură*[1], accepţia singulară din TDRG fiind precedată în aceste două ediţii ulterioare de sensul *Blütenpollen*, exemplificat printr-un citat din ECONOMIA 178 (1806)[8], pe care îl reluăm în completarea şi corectura noastră: „[Ce iasă din oul cel de matcă, iaste] un vermuleţ alb… căruia îndată îi dau de mâncat păstură, pre carea strămoşii noştri lătinii cei de demult o au chiămat Panis Apum, pânea albinelor”.

În sursele lexicografice consultate pentru dacoromână, nu am găsit înregistrată sintagma sau mai degrabă compusul de tipul „pâinea albinelor”, ca în alte limbi precum franceza, engleza sau germana, care să desemneze noţiunea de *păstură*, chiar dacă în dacoromână există tiparul frazeologic compus din substantivul *pâine* urmat de un nume în genitiv, precum *pâinea-pădurii*, *pâinea-porcului*, *pâinea-oii* etc., prin care sunt denumite diverse plante (cf. DLR, s. v. *pâine*). Unica sursă literară în care am întâlnit până acum sintagma „pânea albinelor” ca echivalent lexical al *păsturei* este acest text al lui Şincai, citat în TDRG^2 şi TDRG^3, în care pare a fi consemnată, de fapt, o traducere livrescă a termenului

[6] Termenul *Honigschleim* (*schleim* însemnând „mucus, mucozitate”), corespunzător noţiunii de *păstură*, este glosat prin „miere vergură de roi”, exprimare care ilustrează caracterul pur, brut, nerafinat al păsturei, explicitat şi în unele definiţii din dicţionarele italiene ca sem al *păsturei*. Astfel, sintagma care desemnează în limba italiană noţiunea de *păstură* este, după cum am constatat din sursele lexicografice consultate, *miele vergine*, v. Nicola ZINGARELLI, *Vocabolario della lingua italiana*, Zanichelli, Bologna, 1970[10], s. v. *miele*, fiind definită drept „miele che cola spontaneo dai favi delle api non raffinato”; cf. şi articolul *păstură* din *Dicţionarul român-italian* (*Dizionario romeno-italiano*), Editura 100+1 Gramar, Bucureşti, 1999.

[7] În acelaşi dicţionar, definirea termenului *Honigseim* trimite implicit, fără să menţioneze cuvântul „păstură”, la sensul de „miere de roi, nebătută, ce cursă din faguri”.

[8] Această lucrare din 1806, încadrabilă în mişcarea culturală a Şcolii Ardelene, al cărei autor s-a dovedit a fi Gheorghe Şincai, reprezintă traducerea în română în alfabet chirilic a unui text german sau maghiar, mai probabil totuşi maghiar, v. N.A. Ursu, *Contribuţii la istoria culturii româneşti. Studii şi note filologice*, Iaşi, Editura Cronica, 2002, p. 366–367.

BDD-A24762 © 2015 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-23 02:12:03 UTC)

german *Bienenbrod* (căruia îi corespunde sintagma latină *panis ap(i)um*?). Totodată, în ALLR – MD V, MN, pl. 97, am găsit înregistrată, în mod singular, ca răspuns la chestiunea 2216 (păstúră) „Cum îi ziceți la mierea aceea amestecată cu polen… cu care se hrănesc albinele?", sintagma „pîinea albini(i)": pct. 893. Rara utilizare a acestei unități nominale ar putea demonstra soliditatea în plan lexical a termenului specializat, de uz general, *păstură*, concurat în graiul muntenesc de sintagma metaforică *bunul florii* sau de cuvântul *papă* sau, în alte subdialecte ale dacoromânei, de cuvinte precum *păstrar*, *boştină* etc. Pe de altă parte, în franceză, noțiunea de „păstură" ca produs apicol este redată prin sintagma *pain d'abeille* („pâinea albinei"), aparent, însă ca un fapt nedemonstrabil deocamdată din cauza lipsei atestărilor sintagmei lat. *panis ap(i)um*, datorită unui presupus de noi calc semantic după acest model aparținând latinei savante, prin intermediul unui împrumut târziu, şi definită ca „pollen mêlé de miel, nourriture des larves et des nymphes, des futurs mâles et des ouvriers", v. *Le Grand Robert de la langue française*, éd. 1992, tome I, A–Bio, s. v. *abeille.* Acelaşi tipar semantico-frazeologic delimitabil în fr. *pain d'abeille* îl întâlnim, evident că nu în mod întâmplător, în limbi germanice precum engleza: *bee bread*, „a honey-containing honey-comb, a compound of honey and pollen used as food by bees in the nest", v. *Shorter Oxford English Dictionary on historical principles*, ed. 1993, s. v. *bee*, şi germana: *Bienenbrod*, v. *Dicționarul german-român*, ed. a III-a, Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti", Bucureşti[9].

În definiția prezentată într-una din sursele citate în DLR pentru al doilea sens al lui *păstură*, VOICULESCU, L. 244 (1935), se constată, pe lângă confuzia dintre noțiunile, respectiv termenii de „păstură" şi „propolis", sublinierea valorii terapeutice a păsturei[10].

[9] De fapt, în cazul sintagmei *pain d'abeille*, nu foarte veche în franceză, ale cărei prime atestări datează de-abia de la jumătatea secolului al XVIII-lea, este vorba cel mai probabil despre o traducere sau mai precis un calc din engl. *bee bread* sau din flamanda vorbită în Belgia, potrivit comunicării personale recente de la Jean-Paul Chauveau, ATILF, Nancy, Franța. În plus, acelaşi cercetător francez consemnează: "il n'y a pas en français de dénomination héréditaire de cette réalité. Ou bien ce sont des emprunts comme *propolis* et *pain d'abeille*, ou bien des composés. Il semblerait que l'usage médical se soit perdu après l'Antiquité: l'emprunt au grec *propolis* est usité dans la langue médicale latine jusqu'au 6e siècle, mais il n'a pas survécu, et il faut attendre la Renaissance pour le voir resurgir." Pe de altă parte, engl. *bee-bread* este atestat din 1657 cu acelaşi sens (OED^{2}), fiind vorba despre o locuțiune care se întâlneşte în engleza veche, unde avea sensul de „fagure de miere" (*ibidem*), care reprezintă, probabil, semantismul originar al cuvântului vechi germanic, v. şi germ. *Bienenbrod*, cf. Friedrich Kluge, *Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache*, 19e éd., s.v. *Brot*: "Früh erscheint Brot in ags. *bēobrēad*, engl. *beebread*, asächs. *bībrōd*, mhd. *bīebrōt*, nhd. *Bienenbrot* 'Honigscheibe', doch hat nicht die Gestalt namengebend gewirkt, sondern die Herstellung durch Gärung: germ. **brauđa-* 'mit Sauerteig hergestelltes, gesäuertes Brot' […]".

[10] „Păstura este plămada aceea negricioasă, cleiul cu care albinele astupă crăpăturile din ştiubei, lipesc fagurii de copac şi de rame şi micşorează gaura urdinişului iarna. Apicultorii o numesc propolis. Păstura e bună pentru vindecat rănile şi bubele. Se ia păsturî, se încălzeşte puțin şi se aplică pe rană."

BDD-A24762 © 2015 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-23 02:12:03 UTC)

Chiar şi într-o lucrare cu caracter tehnic, din domeniul lexicografiei agrare, cum este *Enciclopedia agricolă* (ENC. AGR.), vol. al IV-lea (1942), observăm, în definiția dată păsturei „produs apicol", circumscrisă în mod just prin marca diastratică (apic.), echivalarea semantică mecanică dintre noțiunile de polen şi păstură, fără marcarea diferențelor specifice dintre acestea[11].

Remarcăm, aşadar, confuzia dintre elementele subsumate aceleiaşi categorii lexicale a produselor apicole (miere, lăptişor de matcă, polen, propolis şi păstură), care, conducând la erori evidente, este, în mod surprinzător, una caracteristică glosărilor date acestui cuvânt.

Nici măcar în dicționarele moderne din secolele al XX-lea şi al XXI-lea explicitarea semantică a termenului *păstură* „produs apicol" nu este edificatoare[12].

Echivalarea cuvântului *păstură*[1] cu „propolis" (2) din DLR (1972), tomul VIII, partea 1, litera P (P–PĂZÚI) este reluată identic în definiția termenului *propolis* din DLR (1984), Tomul VIII, Partea a 5-a, Litera P, PRESIN–PUZZOLANĂ. De asemenea, explicitarea lui *păstură*[1] în acelaşi volum din DLR (1972), tomul VIII, partea 1, litera P (P–PĂZÚI) prin regionalismul *păstrar* trimite la ideea de reziduu cu o mare valoare nutritivă, cf. *păstra*. Definiția primului sens al termenului din

[11] „Sub acest nume apicultorii înțeleg polenul florilor pe care albinele îl adună şi vin cu el încărcate în coşulețele picioarelor, sub formă de globulețe de culoare variată, de la albicios la galben închis, roşu, verzui etc. Albinele aşează această p. sau polen în căsuțele fagurilor. Împreună cu mierea, polenul sau păstura slujeşte albinelor şi puietului din stup ca hrană, atât în timpul verii cât şi ca provizii în timpul iernii."

[12] În LTR, vol. al IV-lea, N–Q, (1952), p. 391, unitatea lexicală *păstură* este definită prin explicitarea: „polenul florilor, pe care albinele îl adună şi-l transportă în coşulețele picioarelor, pentru a-l depozita în celulele fagurilor.", conținând şi elemente explicative superflue, metaforice, în mod categoric improprii unei definiții de tip „tehnic" (*în coşulețele picioarelor*), definiție preluată aproape întocmai în LTR[2], vol. al XII-lea, P–Poj, (1963), unde apare utilizată, în plus, marca diastratică (bot., ind. alim.), aspect care ilustrează oscilările în privința încadrării apiculturii într-un anumit domeniu (para)ştiințific; această definiție se deosebeşte în mod semnificativ de aceea din DL şi DM. Definirea cuvântului *păstură*, cu varianta de accentuare *păstúră*, în DL, volumul al III-lea (1957), include în mod justificat marca diastratică (apic.): „materie cleioasă, cu bază de răşină, pe care albinele o adună de pe mugurii copacilor sau de pe unele flori şi pe care o folosesc pentru a astupa crăpăturile ştiubeiului sau ca hrană, iarna", punând accent pe finalitatea păsturei ca material de construcție în cadrul stupului, şi doar în plan secundar menționează finalitatea ei nutritivă. Constatăm în această definiție, contrar finalității şi chiar logicii unui dicționar al limbii literare, lipsa de adecvare a folosirii termenului de *răşină* (în loc de *ceară*) şi, la nivel stilistico-lexical, lipsa de adecvare a folosirii cuvântului popular *ştiubei* (în loc de *stup*). Definiția lui *păstură*, înregistrat cu aceeaşi formă-titlu, este preluată mecanic în DM (1958), alături de consemnarea variantei de accentuare pe silaba penultimă şi de soluția etimologică a moştenirii din lat. *pastura*. Definirea cuvântului din DER (1965), accentuat, după cum se poate observa, în mod diferit față de dicționarele anterioare, pe silaba sa penultimă, *păstúră*, include o altă marcă diastratică, (zootehn.), trimițând exclusiv la rolul nutritiv al păsturei ca produs apicol: „polen floral adunat şi depozitat de către albine în celulele fagurilor. Serveşte, alături de miere, ca hrană albinelor şi puietului din stup." Această definiție, căreia i se adaugă indicația etimologică reprezentată de raportarea la cuvântul lat. *pastura*, este consemnată şi în ediția nouă, din 2004, a *Dicționarului enciclopedic* (D. ENC.), dar şi în edițiile succesive ale *Micului dicționar enciclopedic* (M. D. ENC., M. D. ENC.[2], M. D. ENC.[3]).

BDD-A24762 © 2015 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-23 02:12:03 UTC)

DLR (citată *supra*), de altfel aproape identică cu aceea din DER şi preluată în DEX (inclusiv în ediţiile succesive ale acestuia: DEX^2, DEX^2 – 2009, DEX^2 – 2012), este şi ea una incompletă, aşadar deficitară.

Importanţa definirii şi a delimitării juste a noţiunilor atât din perspectivă ştiinţifică, explicativă („enciclopedică" sau „referenţială"), cât şi semantico-lexicală, este cu atât mai uşor de înţeles în contextul problemelor ridicate de stabilirea etimologiei unui cuvânt. Preluarea automată, „mecanică", a unor definiţii inadecvate sau incomplete se vădeşte, aşadar, a fi o problemă de fond a dicţionarelor, chiar şi a celor mai noi, în absenţa raportării juste la realitatea obiectului care trebuie definit (*definiendum*), aspect explicabil, în cazul de faţă, şi prin faptul că apicultura nu deţine, într-adevăr, un statut bine consolidat de ştiinţă.

În *Dicţionarul graiurilor dacoromâne sudice*, vol. III, literele P–Z, Bucureşti, 2011 [DGDS], cuvântul *păstúră* s. f. este definit cu un prim sens de „bunul florii, polen", cf. *bun*^{2}. Remarcăm, aşadar, cel puţin regional, în graiul muntenesc, glosarea termenului neologic de „polen" prin sintagma metaforică „bunul florii" (art.): „Albina îşi încarcă picioarele cu *bunul florii*" (ALRR–MD, V, chest. 2104/pct. 830, Băneasa, jud. Ilfov) (Mărgărit 2009: 244). În acelaşi dicţionar, termenul *păstúră* este glosat însă şi cu un al doilea sens, acela de „amestec de miere cu polen (cu care se hrănesc albinele)", cf. *papă* 3^0 (AMD/ rar Db).

2.2. DACOROM. *PĂSTÚRĂ*^{2} „TIP DE PÂNZĂ"

În schimb, definirea termenului dacorom. *păstúră*^{2} „tip de pânză", regionalism transilvănean relativ marginal, omis în dicţionarele „moderne" din secolele al XX-lea şi al XXI-lea (DL, DM, DEX, DEX^2, DEX^2 – 2009, DEX^2 – 2012), probabil din pricina statutului său de cuvânt periferic, nu implică acelaşi tip de dificultăţi şi de nuanţări din punctul de vedere al realităţii extralingvistice denotate, acesta fiind glosat în dicţionarele „vechi" din secolul al XIX-lea prin termeni variaţi precum *pânzătură*, cuvânt cu care este sugerată de timpuriu, aşadar, şi o relaţie etimologică de tipul unei contrageri/ comprimări a corpului fonetic (LB, LM), *merindare* (REV. CRIT. LIT. III, 164)[13] sau prin germ. *ein Stück Leinwand* (ISER), *die Leinen, Linnen...* (POLIZU), *das Tüchel* (BARCIANU, V., BARCIANU, D., BARCIANU, ALEXI, W.) ori fr. *lingerie, un morceau de toile* (definiţia termenului *pânzătură*, s.v. *pânză*, alături de care este înregistrat şi cuvântul *păstură*, raportat etimologic la participiul *passus* al verbului latin *pandere* „a întinde, a desfăşura", cf. CIHAC, I, 192).

Tiktin[14], respectând tradiţia lexicografică deja instituită în privinţa acestui cuvânt, consemnează un lexem *păstúră* cu sensul implicit de „pânză", dată fiind

[13] Sensul termenului *merindare* este acela de „şervet sau ştergar" cf. DLR, litera M, 1965, s. v. *merindare*.

[14] Cf. TDRG, TDRG^2 şi TDRG^3, dar şi CADE.

BDD-A24762 © 2015 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-23 02:12:03 UTC)

trimiterea la *pânzătură* (legătura semantică şi/sau etimologică dintre cei doi termeni nefiind însă precizată). Cuvântul este definit restrictiv în unele surse lexicografice drept „partea de dindărăt a catrinţei sau fotei pe care se şade” (RESMERIŢĂ, D.); „catrinţă, fota din napoi”, cu precizarea etimologică „scurtat din *pânzătură*” (ŞĂINEANU, D. U.). În schimb, Scriban face trimitere de la *păstúră*[2] s. f. „pânză”/(„fota din apoi, faţă de masă”), a cărui răspândire este restrânsă la regiunea Transilvaniei, la cuvântul *pestelcă* (*prestelcă*) „şorţ” etc., de origine bulgară, v. SCRIBAN, D.

În opinia noastră, nu este probabilă însă existenţa unei filiaţii semantice şi, după cum urmează să arătăm pe larg în cea de-a doua parte a studiului nostru, referindu-ne şi la arom. *păstură*, nici a unei filiaţii etimologice între dacorom. *păstură*[1] „tip de polen” şi dacorom. *păstúră*[2] „tip de pânză”, singurul argument posibil în favoarea acestei presupuse legături fiind cel prezentat de Giuglea în RF II, 1928, pp. 56-57, şi anume „aspectul de pânză al materiei care formează păstura”.

BIBILIOGRAFIE[15]

Alonso = Alonso, Martín, *Enciclopedia del idioma. Diccionario histórico y moderno de la lengua española (siglos XII al XX) etimológico, tecnológico, regional e hispanoamericano*, tomo III, N–Z, Aguilar, Madrid, 1958.

Apicultura = Apicultura. Manualul cursantului. Ediţia I. Ediţia Crepuscul, Bucureşti, 2012.

Bara, 2004 = Bara, Mariana, *Le lexique latin herité en aroumain dans une perspective romane*, Lincom Europa, München, 2004.

Barcianu, D. = Sab. Pop.-Barcianu [= Barcianu, Sava Popovici], *Dicţionar român-german şi german-român. În două părţi. Wörterbuch der romänischen und deutschen Sprache.* Zwei Theile. Sibiiu, Institut tipografic, Societate pe acţii. Hermann-stadt. Typographische Anstalt, Aktiengesellschaft, 1886.

Bloch – Wartburg[10] = Bloch, Oscar, Wartburg, Walther von, *Dictionnaire etymologique de la langue française*, Presses Universitaires de France, Paris, 1932[1]; 1994[10].

Brâncuş, 2004 = Brâncuş, Grigore, *Istoria cuvintelor. Unitate de limbă şi cultură românească*, Editura Fundaţiei *România de mâine*, ediţia a II-a, Bucureşti, 2004.

Capidan = Capidan, Theodor, *Raporturile albano-române*, în *Dacoromania*, anul II, p. 477, 1921–1922.

Corominas/Pascual[3] = Corominas, Joan, Pascual, José A., *Diccionario crítico etimológico castellano e hispánico*, ME-RE, volumen IV, Editorial Gredos, Madrid, 1993.

Cortelazzo/Zolli[1] = Cortelazzo, Manlio, ZOLLI, Paolo, *Dizionario etimologico della lingua italiana*, 4/O-R, Nicola Zanichelli Editore, Bologna, 1985–1992.

Dalametra = Dalametra, I., *Dicţionar macedo-romîn*, Bucureşti, 1906.

DDA = Papahagi, Tache, *Dicţionarul dialectului aromân – general şi etimologic. Dictionnaire aroumain- général et étymologique*, Bucureşti, 1963; 1974.

[15] Nu includem în lista bibliografică a articolului de faţă, din economie de spaţiu tipografic, lucrările citate care sunt prezente în bibliografia actualizată a DLR: serie nouă Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, Bucureşti, Tomul I, Partea a 3-a, Litera D, D-Deînmulţit, ale căror sigle le-am preluat întocmai.

BDD-A24762 © 2015 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-23 02:12:03 UTC)

D. ENC. = *Dicţionar enciclopedic.* [Vol.] I–VII. Bucureşti, Editura Enciclopedică. I: *A–C*, 1993; II: *D–G*, 1996; III: *H–K*, 2000; IV: *L–N*, 2001; V: *O–Q*, 2004; VI: *R–Ş*, 2006; VII: *T–Z*, 2009.

DEX^2 *– 2009* = *Dicţionarul explicativ al limbii române*. Ediția a II-a, revăzută şi adăugită. [Tiraj nou] Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2009.

DEX^2 *– 2012* = *Dicţionarul explicativ al limbii române*. Ediția a II-a, revăzută şi adăugită. [Tiraj nou] Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2012.

DGR = *Dicţionar german-român*, ed. a III-a revizuită şi îmbogăţită, Editura Univers Enciclopedic, Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti", Bucureşti, 2007.

DGDS = *Dicţionarul graiurilor dacoromâne sudice.* Ion Ionică, Maria Marin, Anca Marinescu, Iulia Mărgărit, Teofil Teaha. Coordonator Maria Marin. Vol. I–III. Bucureşti, Editura Academiei Române. I: Literele *A–C*, 2009; II: Literele *D–O*, 2010; III: Literele *P–Z*, 2011.

Ernout/Meillet[4] = Ernout, Alfred, Meillet, Antoine, *Dictionnaire étymologique de la langue latine. Histoire des mots*, 1959[4] [1932[1]], Klincksieck, Paris.

Form. cuv. (XVI–XVIII) = *Formarea cuvintelor în limba română din secolele al XVI-lea – al XVIII-lea.* Coordonator Magdalena Popescu-Marin. Colectivul de elaborare: Eugenia Contraş, Cristina Gherman, Finuţa Hasan, Rodica Ocheşanu, Magdalena Popescu-Marin. Bucureşti, Editura Academiei Române, 2007.

FEW = *Französisches Etymologisches Wörterbuch*. Eine darstellung des galloromanischen sprachschatzes… von Walther v. Wartburg, 7. Band, N-Pas, 1955, Basel – R.G. Zbinden & Co.

Giuglea, 1928 = Giuglea, G., „Elemente străvechi în limba română", *Revista filologică*, II, p. 49–65, 1928.

Graur, 1937 = Graur, Alexandru, „Corrections roumaines au REW", *Bulletin linguistique* 5, p. 80–124, 1937.

Machado[3] = Machado, José Pedro, *Diccionário etimológico da lingua portuguesa*, 3-e edição, quarto volume, M–P, 1952–1977.

Mărgărit, 2009 = Mărgărit, Iulia, *Vocabularul graiurilor munteneşti actuale*, Editura Academiei Române, Bucureşti, 2009.

Meyer-Lübke = Meyer-Lübke, W., *Romanisches etymologisches Wörterbuch. Dritte Auflage.* Heidelberg, 1935. [REW[3]]

Mihăescu, 1933 = Mihăescu, *Haralambie*, *La Romanité dans le Sud-Est de l'Europe*, Bucureşti, Editura Academiei Române, 1993.

Mihăileanu, 1901 = Mihăileanu, Ştefan, *Dicţionar macedo-romîn*, Bucureşti, 1901.

Niculiță-Voronca, 1998 = Niculiță-Voronca, Elena, *Datinele şi credinţele poporului român adunate şi aşezate în ordine mitologică*, I, ediție îngrijită şi introducere de Iordan Datcu, Editura Saeculum I. O., Bucureşti, 1998 (Cernăuți, 1903[1]).

Papahagi, P., 1905 = Papahagi, Pericle, *Basme aromâne şi glosar*, Ediţiunea Academiei Române, Bucureşti, 1905.

Papahagi, P., 1907 = Papahagi, Pericle, *Notiţe etimologice*, 1907.

Pascu, 1910 = Pascu, Dr. G., *Etimologii româneşti*. Iaşi, 1910.

Pascu, 1916 = Pascu, Dr. G., *Sufixele româneşti*. Ediţiunea Academiei Române, Bucureşti, 1916.

Pascu, 1920 = Pascu, Dr. G., *Beiträge zur geschichte der rumänischen Philologie*, Leipzig, 1920.

Pascu, 1925 = Pascu, G., *Dictionnaire étymologique macédoroumain*, I. *Les éléments latins et romans*, Iaşi, Cultura Națională, 1925.

Puşcariu, 1927 = Puşcariu, Sextil, *Etimologii*, în *Dacoromania*, Anul IV, partea a 2-a, p. 719, 1927.

BDD-A24762 © 2015 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-23 02:12:03 UTC)

Puşcariu, *Îns. Et. Wb.* = Puşcariu, Sextil, *Însemnările autorului de pe exemplarul propriu de lucru* din *Etymologisches Wörterbuch der rumänischen Sprache I. Das lateinische Element, mit Berucksichtigung aller romanischen Sprachen*, *Heidelberg, Winter, 1905*. Introducerea şi stabilirea textului de Dan Sluşanschi. Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, 1995.

Sala, 1988 = Sala, Marius (coord.), *Vocabularul reprezentativ al limbilor romanice*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1988.

Teaha, 2010 = Teaha, Teofil, *Din lexicul latin moştenit în graiurile româneşti actuale*, în *Lucrările celui de-al XIV-lea Simpozion Internaţional de Dialectologie* (Cluj-Napoca, 16–17 septembrie 2010), 2010, pp. 379–397.

SURSE ELECTRONICE

www.proapicultura.ro
www.icdapicultura.ro

ÉTUDE SUR LES DACOROUM. AROUM. *PĂSTURĂ*. PROBLÈMES SÉMANTICO-LEXICAUX ET ÉTYMOLOGIQUES

(Résumé)

Le sémantisme ainsi que l'étymologie des dacoroum. aroum. *păstură* impliquent des difficultés que nous nous proposons à éclaircir dans cette recherche pour offrir également une solution probable d'interprétation de ceux lexèmes. En dépit de l'ancienneté du terme dacoroumain *păstură*[1] „type de pollen" (attesté depuis environ 1650), des nombreuses et fortes „traces romanes" du lat. *pastura* et en dépit des opinions même récentes des etymologistes roumains, nous mettons en doute son origine héritée du lat. *pastūra*. L'incertitude se base tant sur les difficultés formelles (d'accentuation dans le cas du dacoroumain *păstură*[1] „type de pollen") que sémantiques, absentes dans le cas des termes romanes „correspondants". D'une part, si dacoroum. *păstură*[1] „pollen" et l'aroum. *păstúră* „nourriture digérée qui se trouve dans le ventre d'une bête" avaient la même origine, nous considérions comme plus probable l'étymon latin **pestŭla* (< *pestis*), qui expliquerait mieux leur sémantisme. D'autre part, le même étymon pourrait justifier sémantiquement, quoique pas dans une manière fort convaincante, sa liaison avec dacoroum. *păstúră*[2] „toile".

Cuvinte-cheie: analiză semantico-lexicală, etimologie, apicultură, dacorom. *păstură*[1] „polen", dacorom. *păstúră*[2] „pânză", arom. *păstúră*, lat. *pastūra*, lat. **pestŭla*.

Mots-clés: analyse sémantico-lexicale, étymologie, apiculture, dacoroum. *păstură*[1] „pollen", dacoroum. *păstúră*[2] „toile", aroum. *păstúră*, lat. *pastūra*, lat. **pestŭla*.

Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti" al Academiei Române
Bucureşti, Calea 13 Septembrie nr. 13
r_nedea@yahoo.com

BDD-A24762 © 2015 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-23 02:12:03 UTC)